

ØYENE | BEFARING | Ingrid Eide Grepperud
Helene Forbech Havre

INDEX

Vi valgte å jobbe med et sted – øyene – som utgangspunkt for oppgaven. Vi ønsket å bli kjent med stedet og la det lede veien videre. Befaring har derfor vært en essensiell del av prosessen og gjennom mange deilige dager på øyene har grunnlaget for prosjektet gradvis blitt dannet.

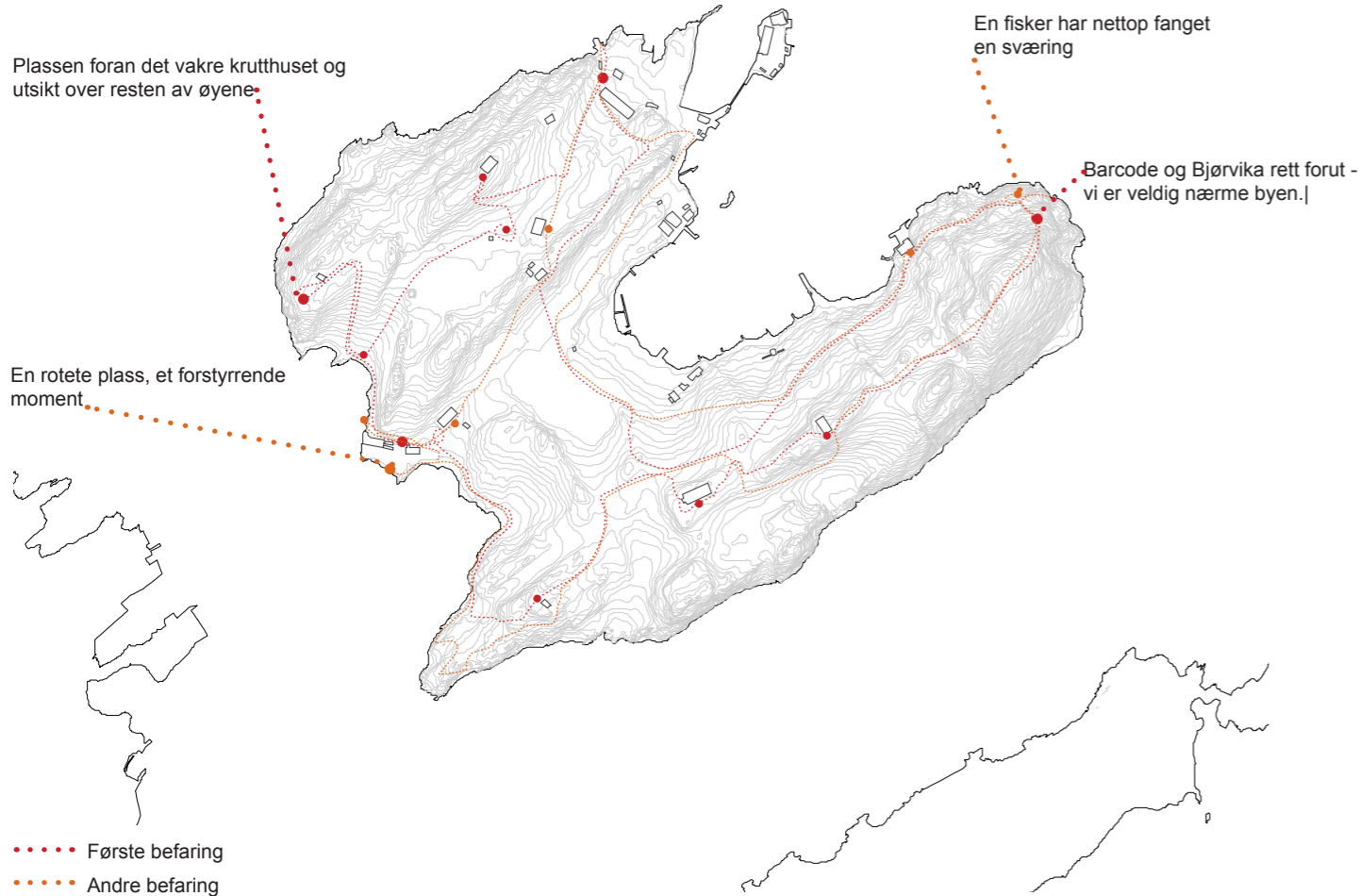
Denne boken viser registreringer vi selv har gjort på tomten, og er basert på befaringer - observasjoner og samtaler ute på øyene. Registreringene omfatter øyenes karakteristikk og atmosfære, og vi ønsker å få frem den spesielle stemningen vi finner ute på øyene - stedets ånd.

Denne opplevelsen av øyene som vi har erfart oss gjennom flere besøk, ligger til grunn for en identifisering av øylandskapet som en helhet og hver enkelt øys særpreg. Dette har videre hjulpet oss med valget av de ulike punktene vi har kommet frem til i det helhetlige forslaget, både når det gjelder beliggenhet og valg program.

Alle fotografier er tatt av oss selv.

VI MØTER HOVEDØYA | 6 april

Vi slet med å finne båten. Vi kom fra Rådhusplassen, langs Akershusstranda, og visste hverken hvor den skulle gå fra eller hvordan den så ut. Et upraktisk sted for fergeleiet. Men vi rakk det. Da var Hovedøya rett forut, så nærme oss at man skulle kunne svømme over en varm sommerdag.

Vi gikk i land på en beskjeden brygge. En ventebenk og en par skilter med informasjon. Et venteskur av tynne stålsøyler og bølgeblikk. Vårt første møte er det inngjerdede båttopplaget. Skjult bak båtene, og det sjarmerende kaoset, ligger den flotte Lavettbygningen flatt i landskapet. Fra land står den vakker og mektig i øyas naturlandskap. Et symbol på øyene og deres historie.

Oppover stien, det knitrer i løv og vi omkranses av bare trestammer. Dette stedet er utrolig vakkert. Det er overskyet, solstrålene brytes i skydekket. Et dust og eventyrlig lys over øya. Sterk fuglesang kommer fra trekroner og busker. Likevel en beroligende stillhet over stedet. Blåveisen danner blå dammer i løvet på bakken, et par gresser på beiteområdene. Følelsen av å være på landet, utenfor en liten bygd i grenseland mot den urørte skogen. Vi er ikke lenger i Oslo. Vi står i en lysning, midt i mellom ulike spor av Hovedøyas historie. Klosterruinene rett fremfor oss, ett av fire krutthus ruvende over heien, Lavettbygningen bak oss, i ett med trestammene. Vi er i et knutepunkt av ulike historiske hendelser, omgitt av naturen.

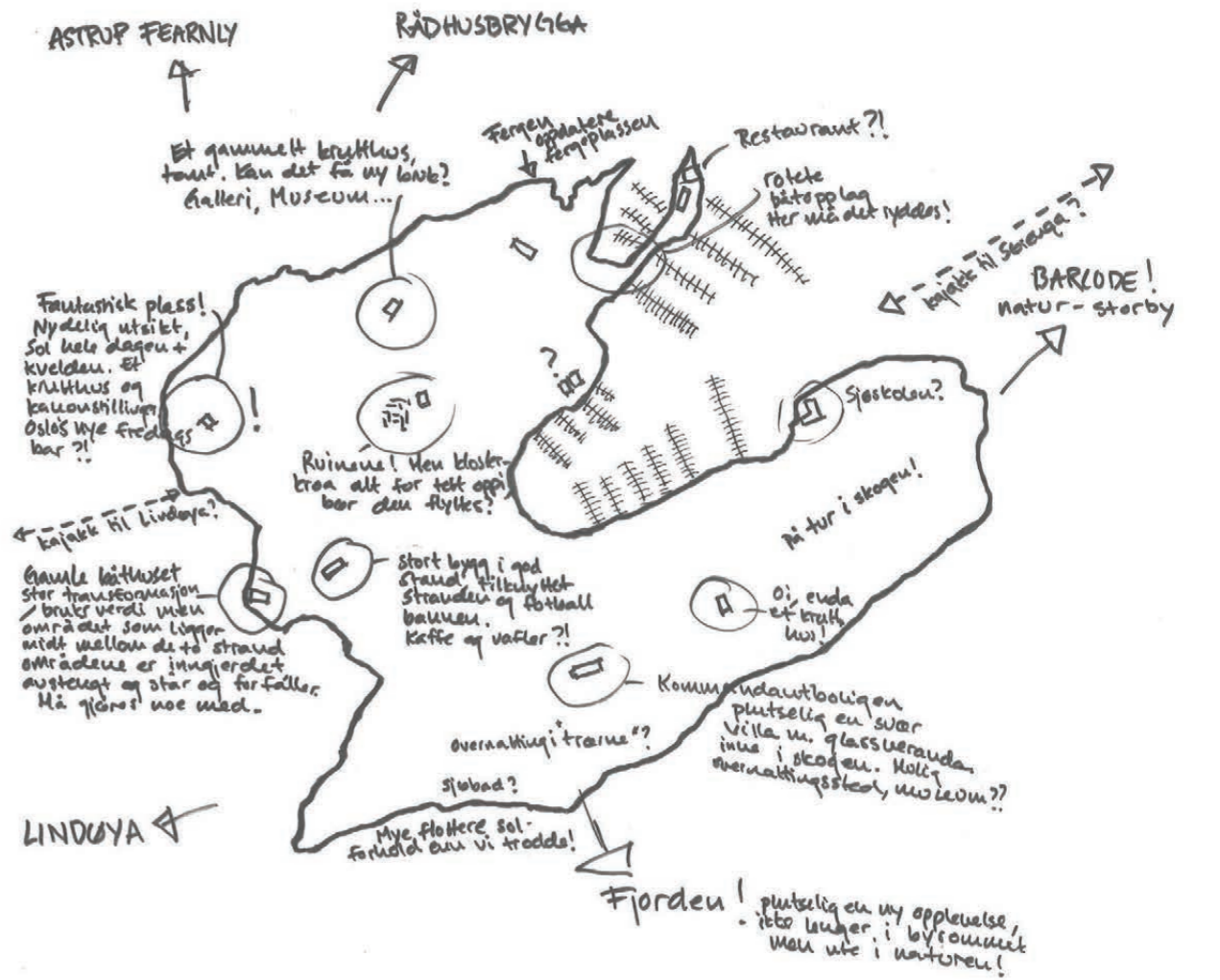
Rundt på øya, og vi opplever hvor mange kvaliteter den har. Tosidigheten. Den ene som vender seg mot byen, den andre som vender seg vekk. Vi går på stier midt inni skogen med følelsen av en tur i marka. Plutselig på en høyde med utsikt over fjorden, Lindøya, Nakholmen og Aker Brygge. Krutthuset som er tilbaketrasket på en

gresslette omkranset av kanonstillinger. Vi befinner oss i naturen, det er stille og rolig, men Aker Brygge er rett over vannet. Lyden av en saksofon fra brygga bærer over vannet. Vi befinner oss i et sjikt mellom natur og storby.

Det vi tror var sjøbadet er slitent og rødmalingen flasser av. Området er sperret av med gittergjerd. Lagerplassen er en hindring for den visuelle kontakten mellom de to sundene.

På sørsiden av øya, det er helt stille. En annen side viser seg - den som retter seg videre ut mot fjorden og de andre øyene. Vekk fra byen, den virker langt borte nå. Men da vi følger stiene gjennom skogen, over høyden i øst, kommer byen tilbake til oss. Skogen åpner seg og ruvende over vannflaten er Barcode, og minner oss på at vi befinner oss midt i Hovedstaden.

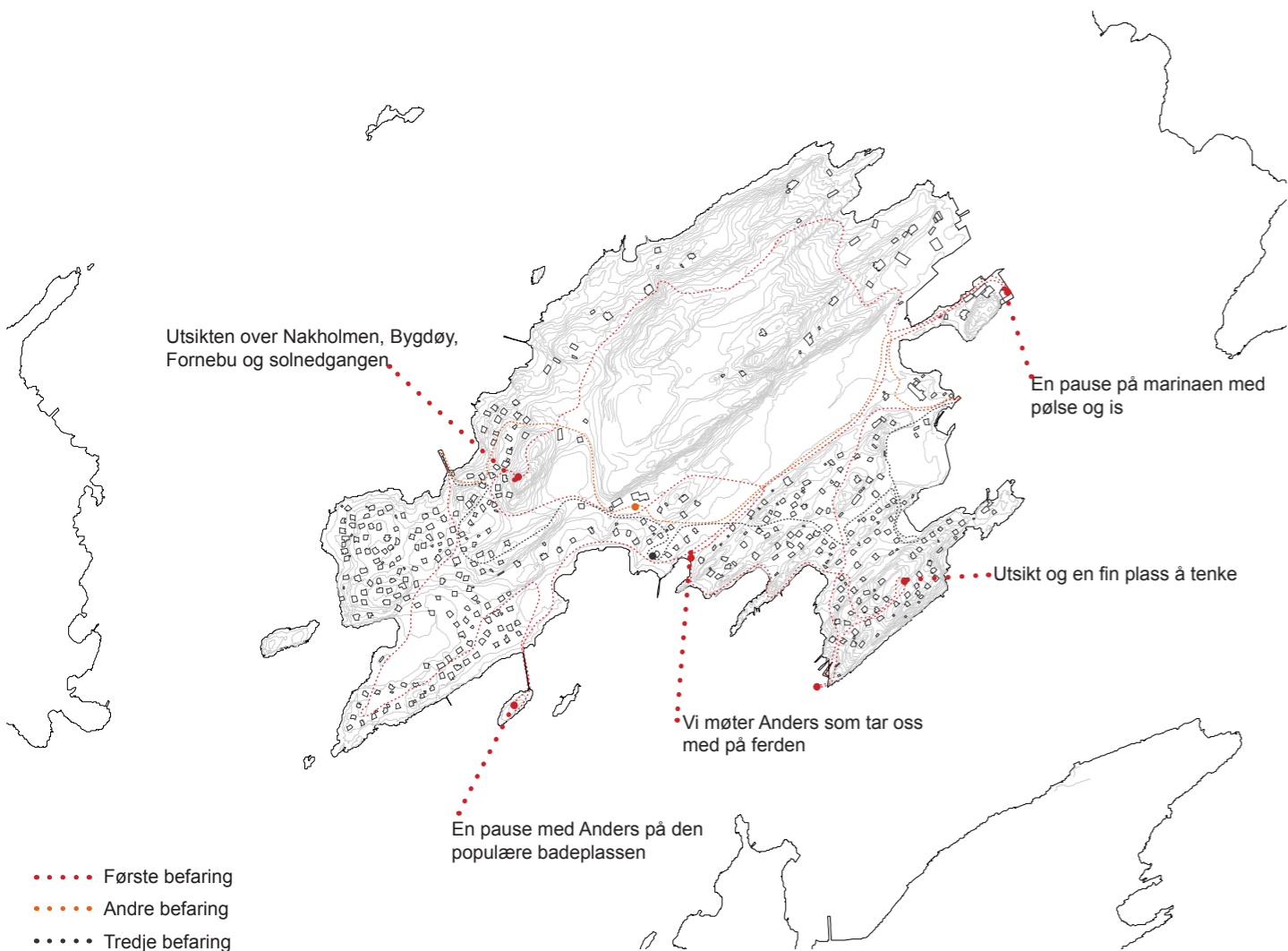

Helenes første møte med Hovedøya

VI MØTER LINDØYA | 28 april

En fantastisk vårdag. Et nydelig sted. Hyttebebyggelsen møter oss med en gang, vi kan smugtitte inn gjennom hekkene. Tett i tett, en labyrint av gult, blått, grønt og rødt. Vi vet ikke hvor vi går - stiene mellom hekkene får lede oss. Privatisert, men åpent for alle. Hytteeierne kan ikke være veldig vare på privatliv. Vi er ganske sikre på at noen dusjet i en utedusj vi nettopp gikk veldig tett på.

Folkene vi møter, smilene og den lette stemningen - alt gjør at vi nesten overser den privatiseringen vi var forberedt på. Følelsen av at vi kan gå hvor vi vil. Kanskje fordi vi har lært at vi går i et offentlig rom. Inntrykket vårt er at få har opplevd denne perlen. Det er ingen offentlige tilbud her ute, bortsett fra marinaen mot Hovedøya. Med mindre noen inviterer deg på hytta - hva skal du på Lindøya og gjøre? Ikke rart få har vært her.

Hytteeier Anders Mjåset guider oss gjennom hyttelabyrinten, opp på "høyden", gjennom barskogen. Den lille nærbutikken og festplassen utgjør et lite lokalsamfunn for hytteeierne. Et helt eget samhold preger livet og det lille lokalsamfunnet på Lindøya. Tettheten, sosiale møteplasser på hvert hjørne, dugnadene, fellesånden, samholdet om en felles historie fra det førtse teltet til uvisst lovlig påbygg - det hele er et stort fellesskap, noe man utenfra so dagsbesøkende ikke kan bli en del av. Dessverre.

Hytteeierne er på plass - det er første dugnadshelg og Lindøya åpnes for sesongen. De luker, griller i hagen, tar sesongens første bad, praten går over hekkene. Preget av at det har vært vinter ligger gjenstander og materialer litt i histen og pisten. En del av sjarmen. Lukten av grillmat og sjø, nyutsprungne blomster og måkeskrik. Vi og Anders ender opp i en prat på en av badeplassene i solen.

Hva er Lindøyas identitet? Barskogen, med den sjelde møll-arten, som ikke finnes på de andre hytteøyene. Hva karakteriserer hver øy fra hverandre? Rett over sundet ligger Gressholmen, grønn med det vakre sveitser-fyret i front. Vi blir med en gang nyskjerrige på hangaren og den ville naturen der ute over sundet.

Avslutter med en spontan pølse på kanten av Aker Brygge - uansett på veien hjem. Ser over mot øya vi nettopp har vært på. For bare en halv time siden var vi et annet sted, unna alt av by, menneskemengder, trafikk. Nå sitter vi midt i Oslo sentrum, ser utover øya som virket så fjern fra all trafikk, den friheten hvor vi nettopp befant oss.

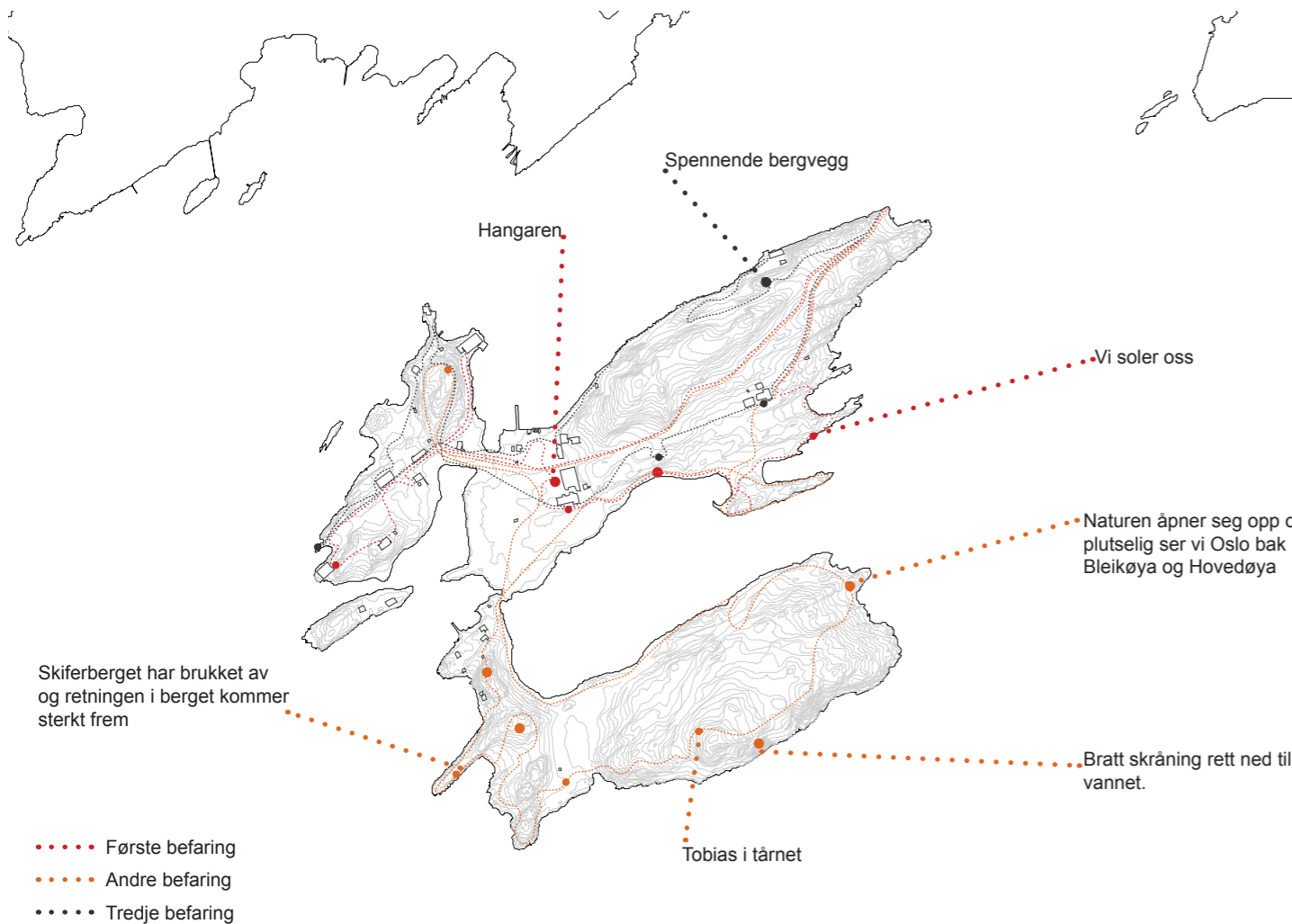

Typisk hytte, Lindaga.

VI MØTER GRESSHOLMEN | 14 og 16 juni

Vi rekker ikke båten - en time til neste. Litt irritasjon over Ruter-trikkene som alltid er forsinket, men etter hvert finner vi roen på Vipppetangen. Observerer øyfarerne og livet på terminalen. Det vrirler av folk - uvitende, de stiller spørsmål. Vet ikke hvilken øy de skal velge, når båtene kommer. Mannskapet på båtene informerer, røde og grønne lys gir signaler - nå kan man gå ombord. En kvinne koser seg med å selge kanelboller på kaia. Nesten alle kjøper. Båten til Hovedøya går kontinuerlig - fylles opp like fort som den tømmes. En svært varm lørdag i juni, og det virker som hele Oslo besøker øyene i dag.

På fergen, endelig. Sjøbrisen rusker oss i håret. Vi lytter til menneskene - forventningene og kunnskapen de har om øyene. En mann forteller om hvordan motorkraften i fergerne har, sakte med sikkert, flyttet på øyene over tid. En kvinne krysser fringrene for at øya er barnevennlig. Hun husker ikke, har ikke vært her siden hun selv var barn.

I land på Gressholmen - vi skynder oss gjennom furutrærne. En annerledes adkomst enn Hovedøya og Lindøya - vi må først gjennom eventyrskogen. En form for magisk stemning, vi ser nesten kaninene løpe rundt. Skogen åpner seg og den idylliske kroa kommer frem i alt det grønne med sin sterke rødfarge. Ut mot vannet og over den glitrende skifersteinen. Vi må ta et bad før vi går videre. Det er 19 grader og masse krabber i vannet.

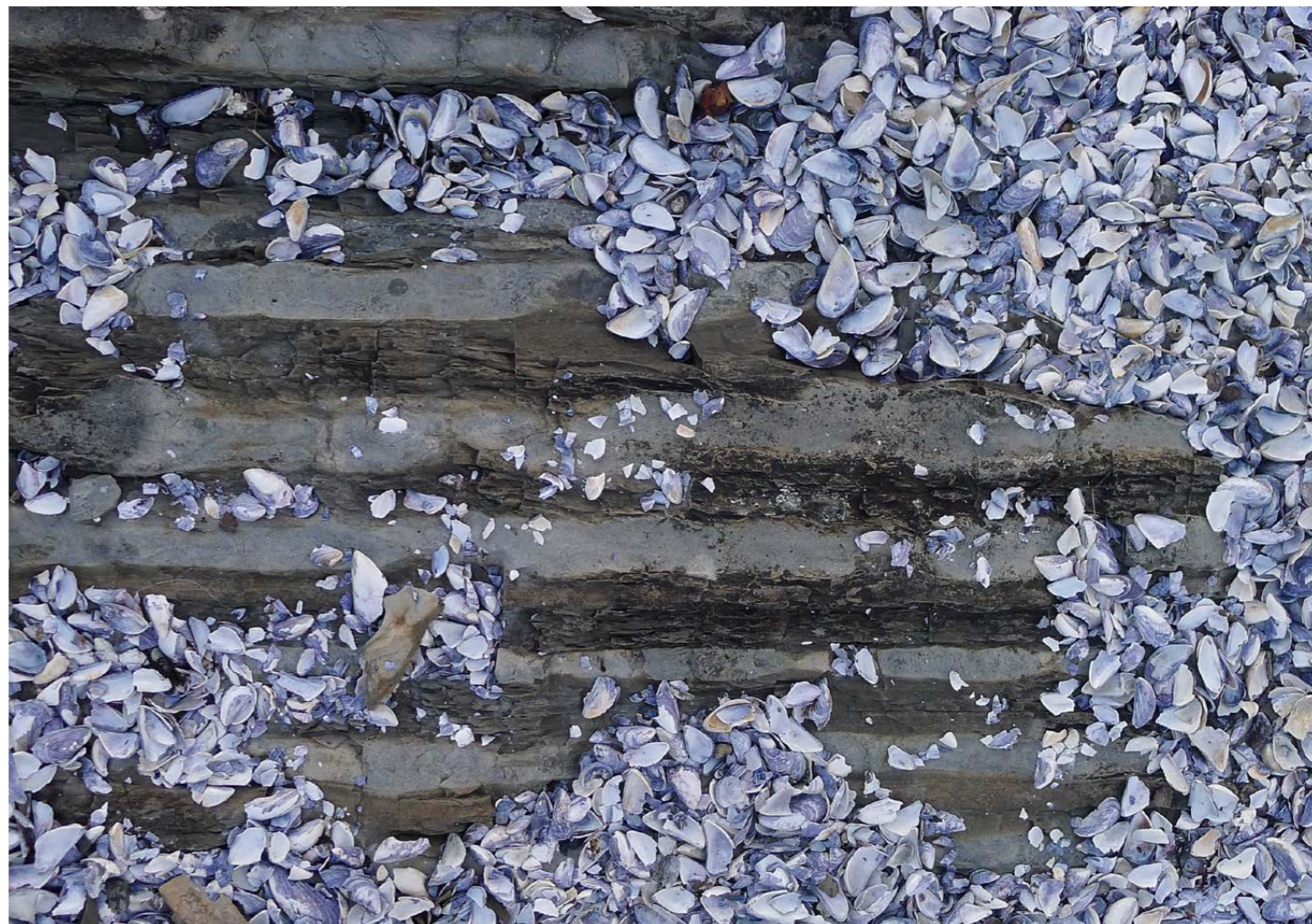
En blå lagune åpner seg fremfor oss. Helt overaskende dukker den opp, unik i landskapaet. Vannet er inntatt av fugler, leirgrunnen gir etter under føttene våre. Ingen bølger - vannet stille og brisen rolig. Vi sitter i gresset og betrakter den hamoniske sirkelforede oasen. En sti går rundt lagunen, vi følger den til Hangaren. Skuret er omringet av trebygg, preget av tidens tann. På alle bygnignene står det skrevet "Grilling forbudt".

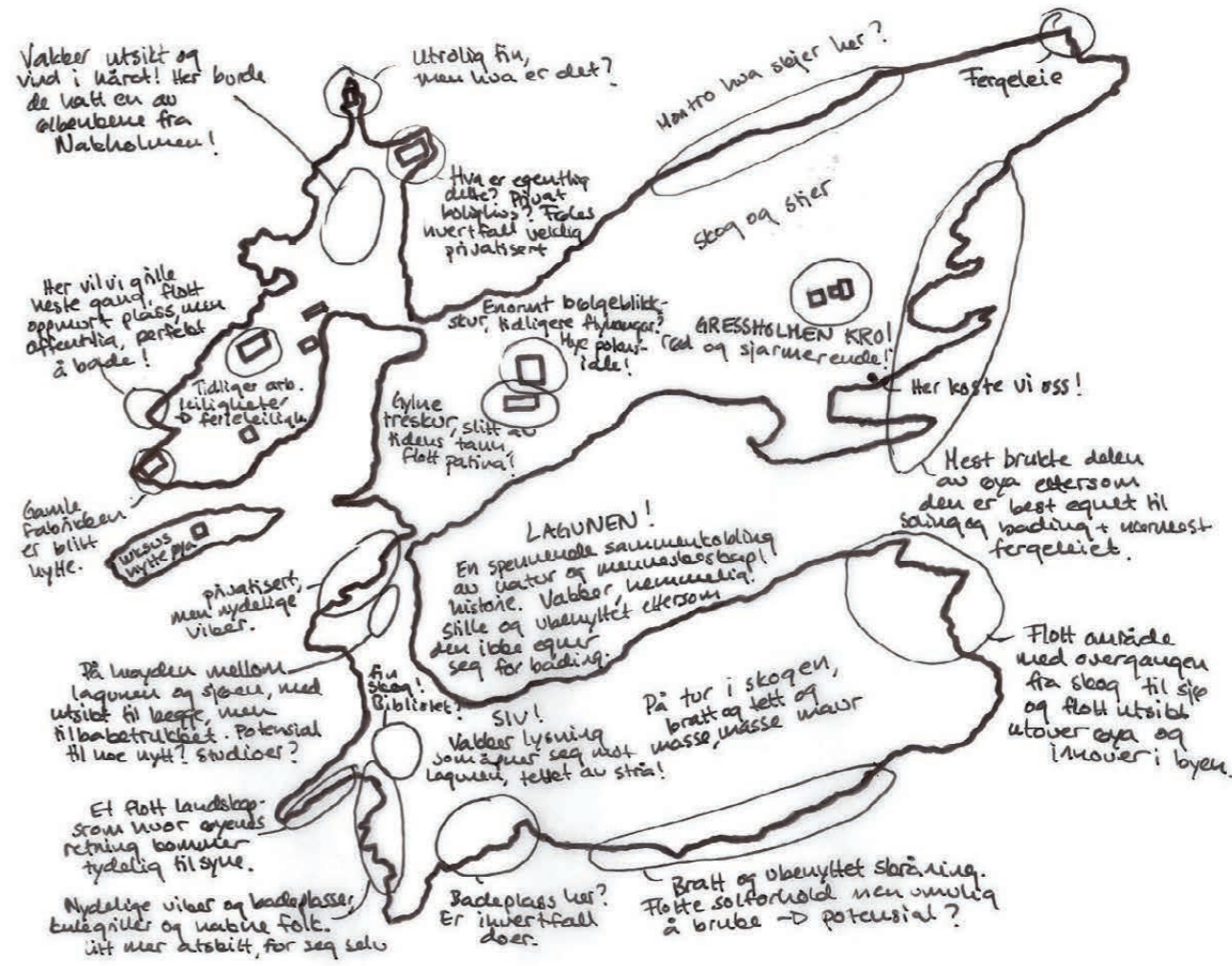
De gamle skinnene fra fabrikkens tid tar oss med ut over Heggholmen. I det lille røde båthuset dekorerer det med fargelys og blomster. Det dekkes det til 50årsdag - noen er heldige.

Gressholmen er spesiell. Topografien og vegeatsjonen, vikene, slettene og bergene - vi aner aldri hva som venter rundt neste sving. Vi drømmer oss bort, går i ett med stedet. Vi rekker ikke hele øya på en dag - vi stopper og drømmer - tar omveier hele tiden. Et steinbrudd leder inn i furuskogen og vi ender i en mauttue. Over klippene på Rambergøya, med fjorden langt der nede. Gjennom furuskogens vertikale stammer, før det grønne åpner seg, og vi står i vannkanten med føttene på blåskjell og ser Barcode reise seg mellom Bleikøya og Hovedøya i det fjerne. Vi vandrer hele tiden videre, et sted tar oss med til et annet. Vi ser for oss små destinasjoner, noe som venter på oss bak neste hei. Her kan vi skape noe.

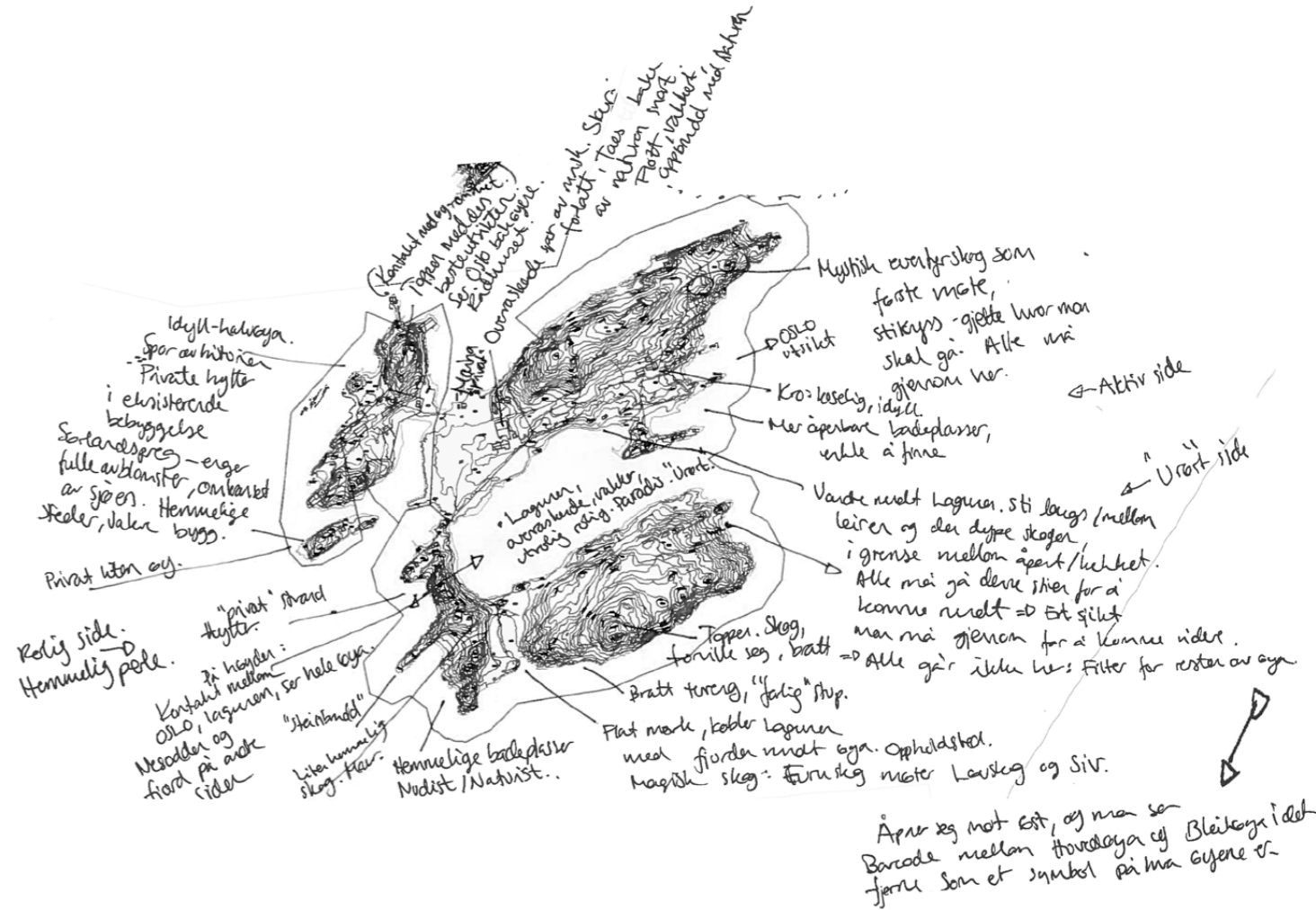
På toppen av Heggholmen går solen ned over hytteøyene i et svalt, gult lys. Vi har hele øylandskapet foran oss, alle samles i et rom av fjord vi nå står og ser ut over. De har kontakt med hverandre. Oslos øverste etasjer reiser seg i det fjerne med Rådhus-tårnene ruvende over Lindøyas høyeste punkt. En trykghetsfølelse - vi kan dra tilbake hit når vi vil. Det er så nært. Selv om vi nettopp var forvillet inn i et annet sted, er vi fortsatt innenfor byens innerste sirkler.

Helenes første møte med Gressholmen

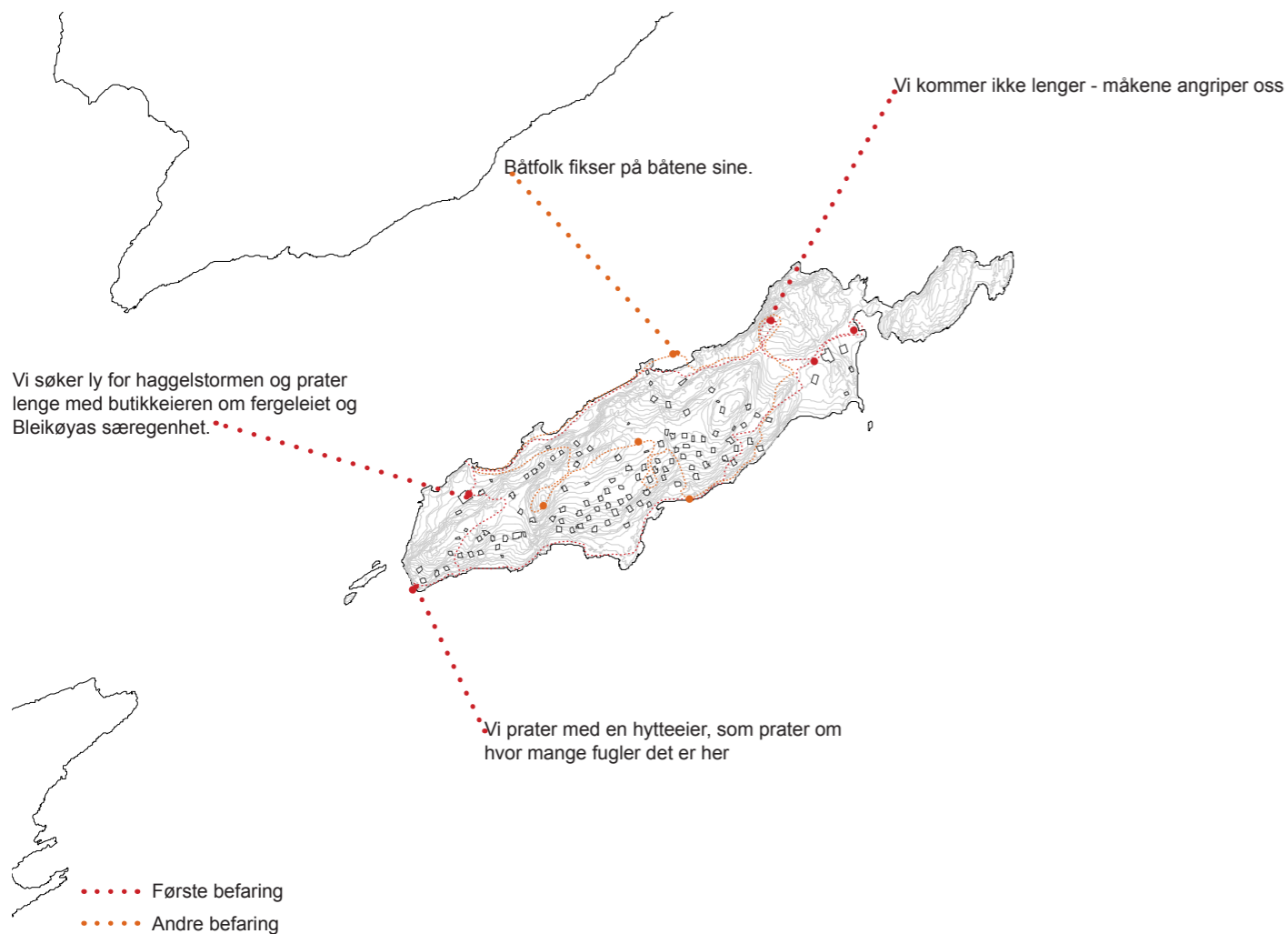

Gamle Fabriken på Gressholmen

VI MØTER BLEIKØYA | 22 juni

En litt ruskete sommerdag i Oslo - en haggestorm ønsker oss velkomne til Bleikøya. Vi søker ly i butikken. Med en kaffekopp og kvikklunsj blir vi pratende med butikkeieren, som forteller oss mangt om øyene og Bleikøya - "den vakreste av dem alle".

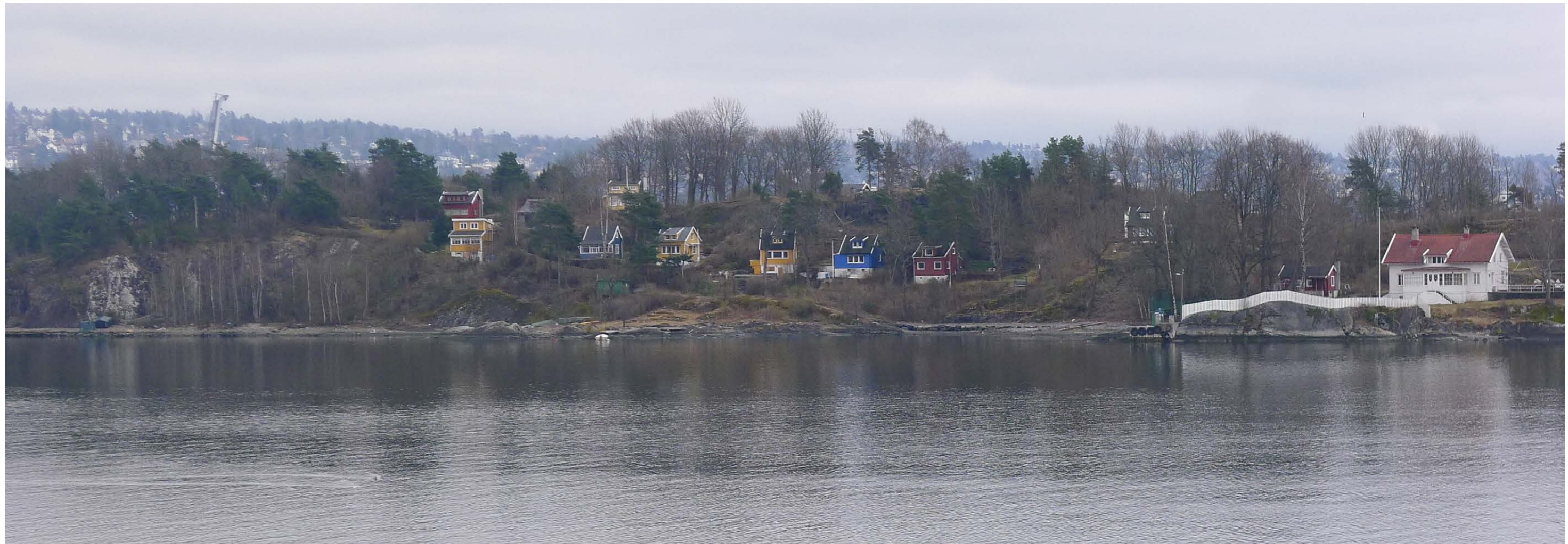
Samholdet er sterkest på Bleikøya - det er færre hytter. Lindøya har flere klikker, egne små samfunn innad i hyttesamfunnet. Lindøya er storebror. Sommerhalvåret starter med St. Hans. Barna og familien inntar øya for fullt, helt frem til siste helgen i august før skolestart. Begge helgene markeres blant hyttefolket. De lager et stort bål ved butikken. Fergeleiet skal flyttes - det er de motstandere av. "Det blir lettere for turistene - men hva med hyttefolket? Hvor skal man parkere? Hvordan skal man få med seg alt utstyret inn i kaoset på Aker Brygge?" Båtene går oftere om sommeren. Folk flest er her da. Den eldre garde kan være her gjennom hele året - en hyttenabo, også haglefast, skyter inn at de i fjord lagde skispor rundt hele øya. Det ble litt over 1 km langt - de måtte gå noen runder. Unntaket av regelen er de fastboende på gården. De har vært der siden 1700-tallet - et bosted for generasjoner. Igjen sitter en kvinne med hele gården - hun ble inngiftet i familien i sin tid. I dag er det bare henne som bor der. Det blir nok med henne - familien etter vil nok kun bruke det som sommersted. En epoke er over.

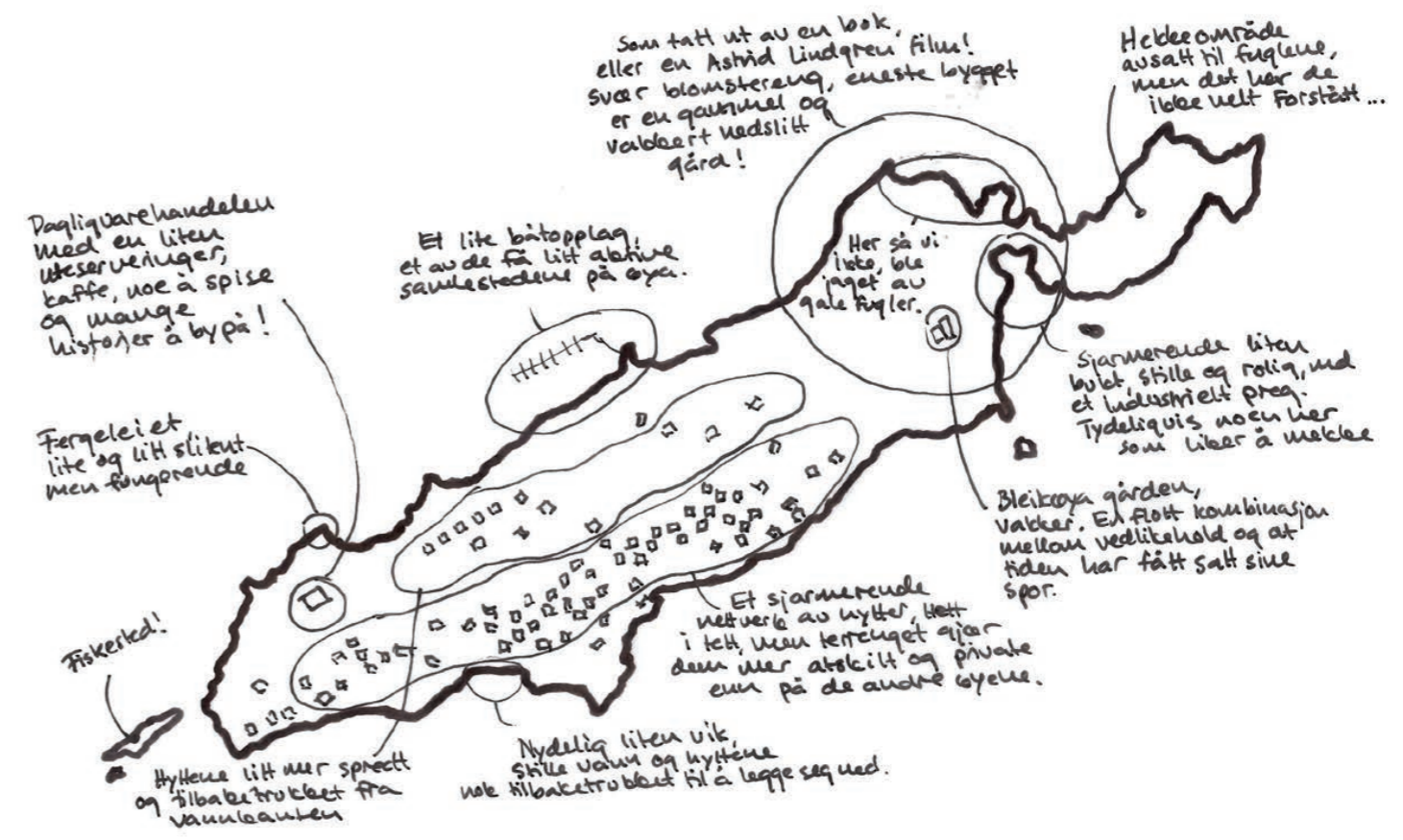
Stormen er over - vi følger asfalten over heien og inn i hyttelabyrinten. Ganske fort er vi over på andre siden, og ser rett på containerne på Sjursøya. Hyttene står ikke like tett, privatlivet er mer skjermet. Mer privatliv, mer mystikk - hyttene må oppleves litt etterhvert. Alle er ikke like lette å

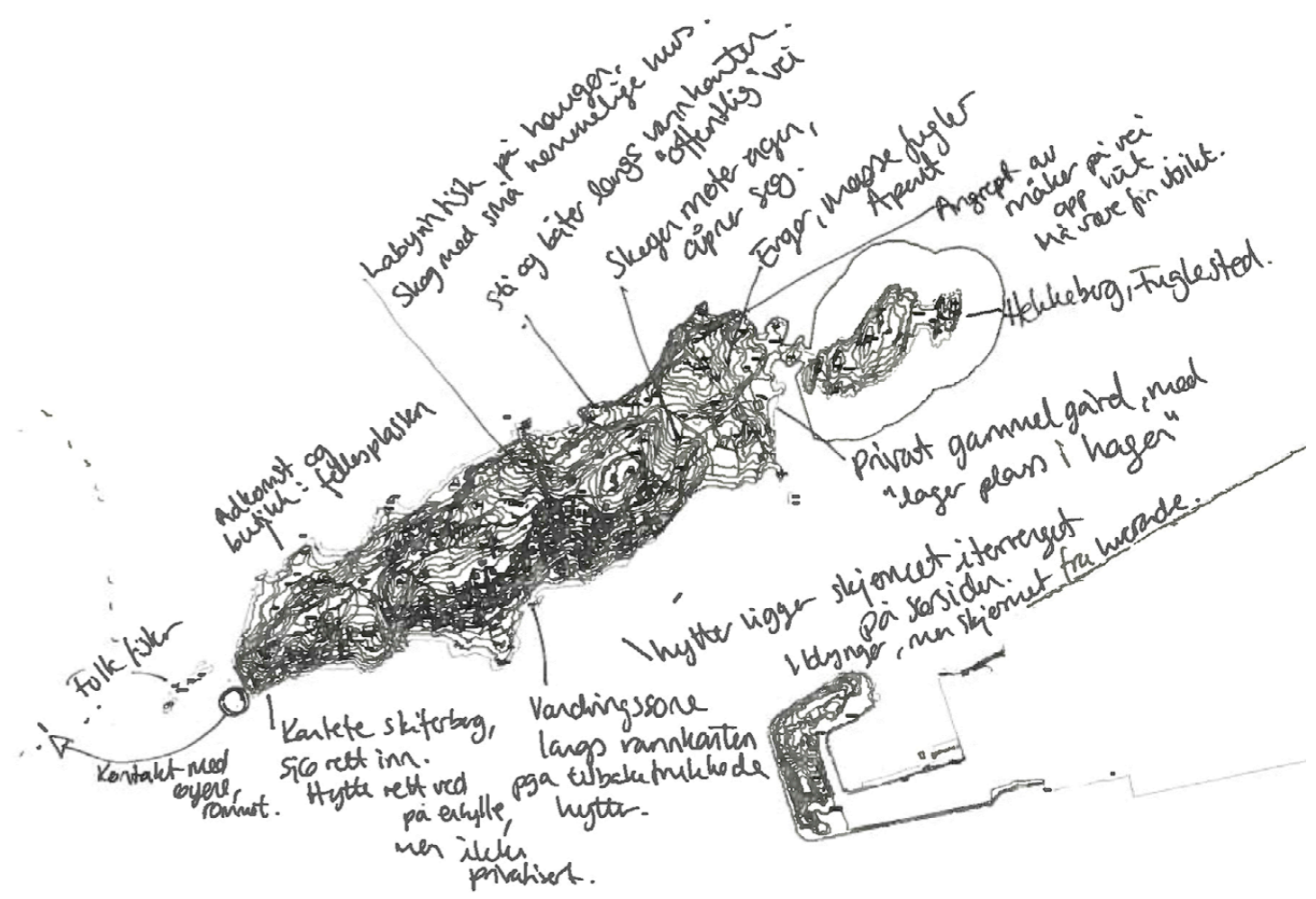
finne veien til. Topografien skaper en naturlig avstand mellom dem - de er som små terrasseringer nedover sørsiden. Hekkene er ikke like markante som på de andre hytteøyene - behovet er ikke like stort.

På sør-øst siden kommer solen. Sjarmerende brygger og viker på rekke og rad. Hyttene ligger tilbaketrukket, de privatiserer ikke vannkanten. Som perler på en snor skaper de en fargerik bakgrunn til det skinnende grå berget. Menneskene vi møter prater med oss, smilende og sosiale, selv om vi nesten står i hagen deres. Bleikøya er fugleøya - i hekkesesongen kan måkene være plagsomme. En fugleunge løper skremt rundt på berget - måkene skriker etter oss. Desverre skjønner ikke de at de har et eget hekkeberg på østsiden.

Nordover, ut av hyttelabyrinten. En vill blomstereng trekker seg over landskapet. Bak engen den gamle gården. Måkene angriper oss - så vi må snu før vi kommer til den norlige toppen av øya. En liten gutt viser oss veien tilbake til fergen. Han sier vi spesielt må passe oss for canada-gjess. De kan være litt kvasse.

Ingrids første møte med Bleikøya

Bilden på Blekkesa fra vest.
Plassen foran.

VI MØTER NAKHOLMEN | 22 juni

Båten går til Lindøya Vest. Vi går i land, tenker å ta fergen videre. Rekker en pølse på marinaen. Lindøya fremstår noe annerledes nå – kanskje fordi vi har vært her før – kanskje fordi vi kommer fra Bleikøya med en så annerledes karakter. Kanskje er det annerledes fordi vi har vært mer ute på øyene i det siste.

Fra Lindøya Øst til Nakholmen. En mann luker ute på engen – han ønsker oss velkomne til Nakholmen. Her er alt offentlig. Han spør om det ikke er vakkert her. Ja, det er vakkert. En nostalgisk stemning – vi blir tatt tilbake til barndommen og går mellom dukkehus, vandrende i et barne-TV program. Pippi Langstrømpe på besøk i Portveien 2. Alt er smått, tett, som laget for mindre mennesker.

Mannen vanner blomstene, sommervarmen er uttøkende. Han luker vekk ugress, så Dragehodet skal få rom til å vokse. Den er rødelistet – truet og vernet "på samme nivå som stortingspresidenten". Norge har tatt ansvaret for vern av Dragehode i europeisk sammenheng. Han har funnet et par Dragehoder borte i heia, og klipper til syrinen så Dragehodet får nok sol. Han og en venn har en blogg – Dragehodevennene. Fascinerende hvordan hytteeierne tar aktiv del av vern om det biologiske mangfoldet. Det blir nært når det finnes i egen hage. Det blir øybeboernes egen lille private kampsak – det særegne for akkurat Nakholmen. En identitet.

Hyttene ligger tett i tett – gule og røde. Tettere enn på de andre øyene. Øya er flat – det er vanskeligere å orientere seg i hyttelabyrinten. Hekkene er nøyaktig klippet, blomsterbeddene nøye plassert. Opparbeidede murer og innrammede bedd og hageflekker. Plantede trekkerer skaper en form for alleer. Noen hytter med små statuer i hagen. Et tydeligere skille mellom den private hagen og den offentlige stien. Nakholmen blir den "peneste" øya – den mest bearbeidede. Stiene er definerte – det er lagt ut grus.

Hyttestrukturen er på en måte urban. Et cruiseskip på vei ut nesten sluker oss og øya med sin gigantiske størrelse. Minner oss om nærheten til Oslo.

En stengt butikk, en lekeplass. Et stort bål står klart til å tenne 23 juni. En ølbenk på toppen av en haug med utsikt over Nesodden og fjordutløpet. En naken odde med fem fiskere og sterkere vind.

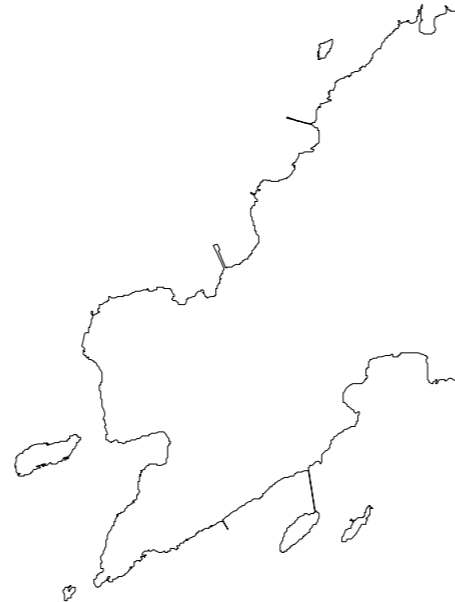
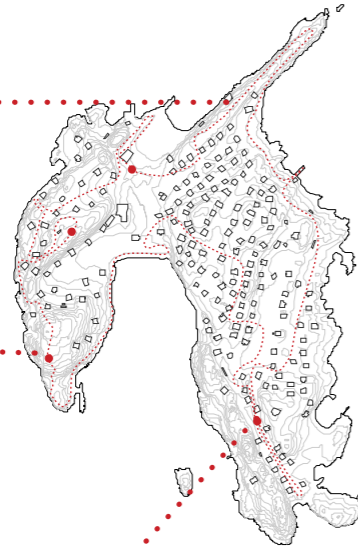
Tilbake inn i hyttelabyrinten. Alle hytteøyene har sin sjarm, Det slår oss dog at selv om arkitekturen og bruken av øyene er den samme – fremstår øyene som ganske forskjellige. Lindøya er et eget samfunn med flere små samfunn og ulike naboskap innad. Bleikøya er ett lite intimt og skjermet fellesskap, hvor naboene kan trekke seg tilbake med sjøen som eneste utsikt og velge å ta del i fellesskapet når de ønsker. Lindøya er pen og ryddig. Bleikøya er rustikk. Nakholmen er mer forseggjort. Den er mest urban. Den er øya med minst skog, minst "natur", den flateste og en av de minste. Likevel var det her vi ble mest desorienterte. Så tett ligger hyttene.

Vi møter en engasjert hytteeier som kan fortelle oss om Dragehodet

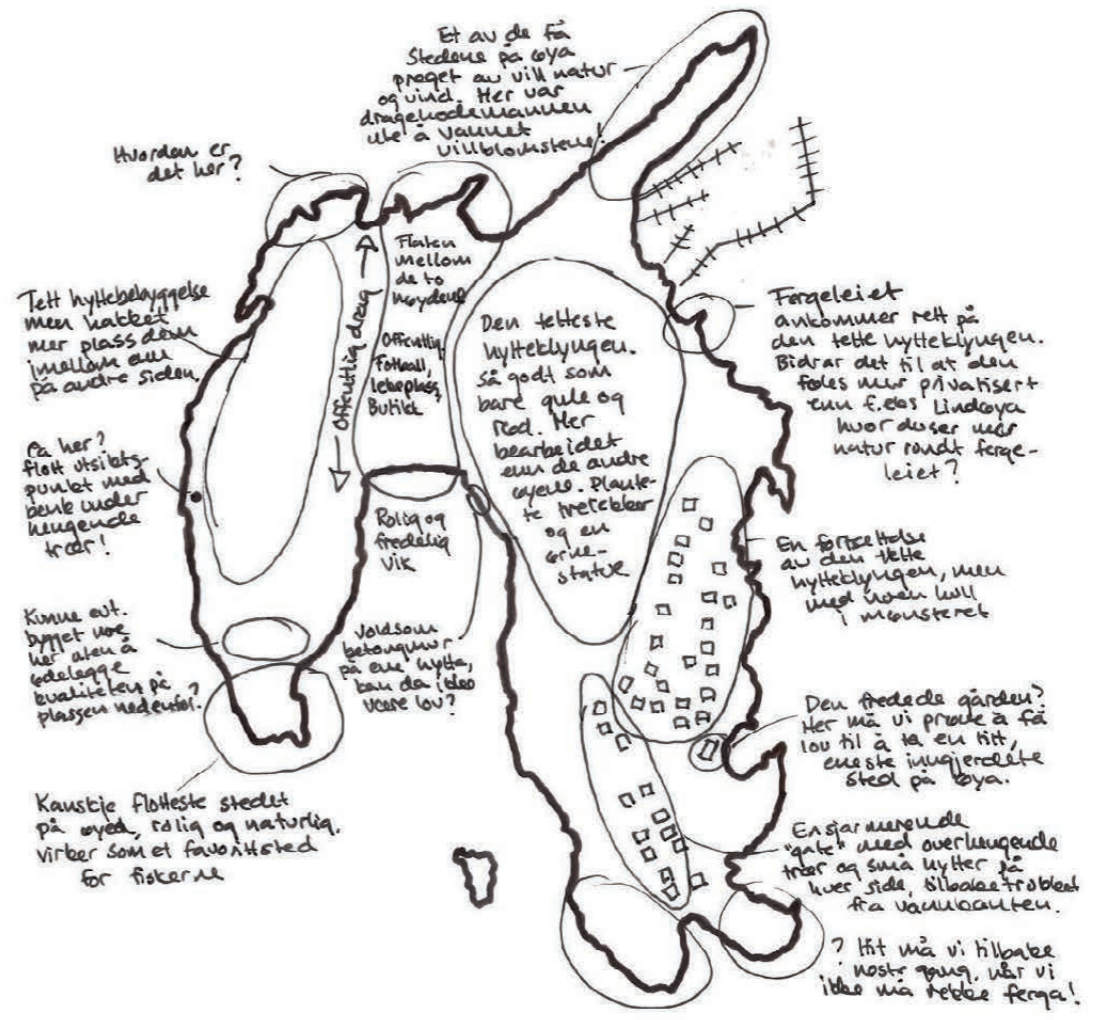
En åpen plass hvor flere fisker

Starten på en vakker alle av hytter og store trær

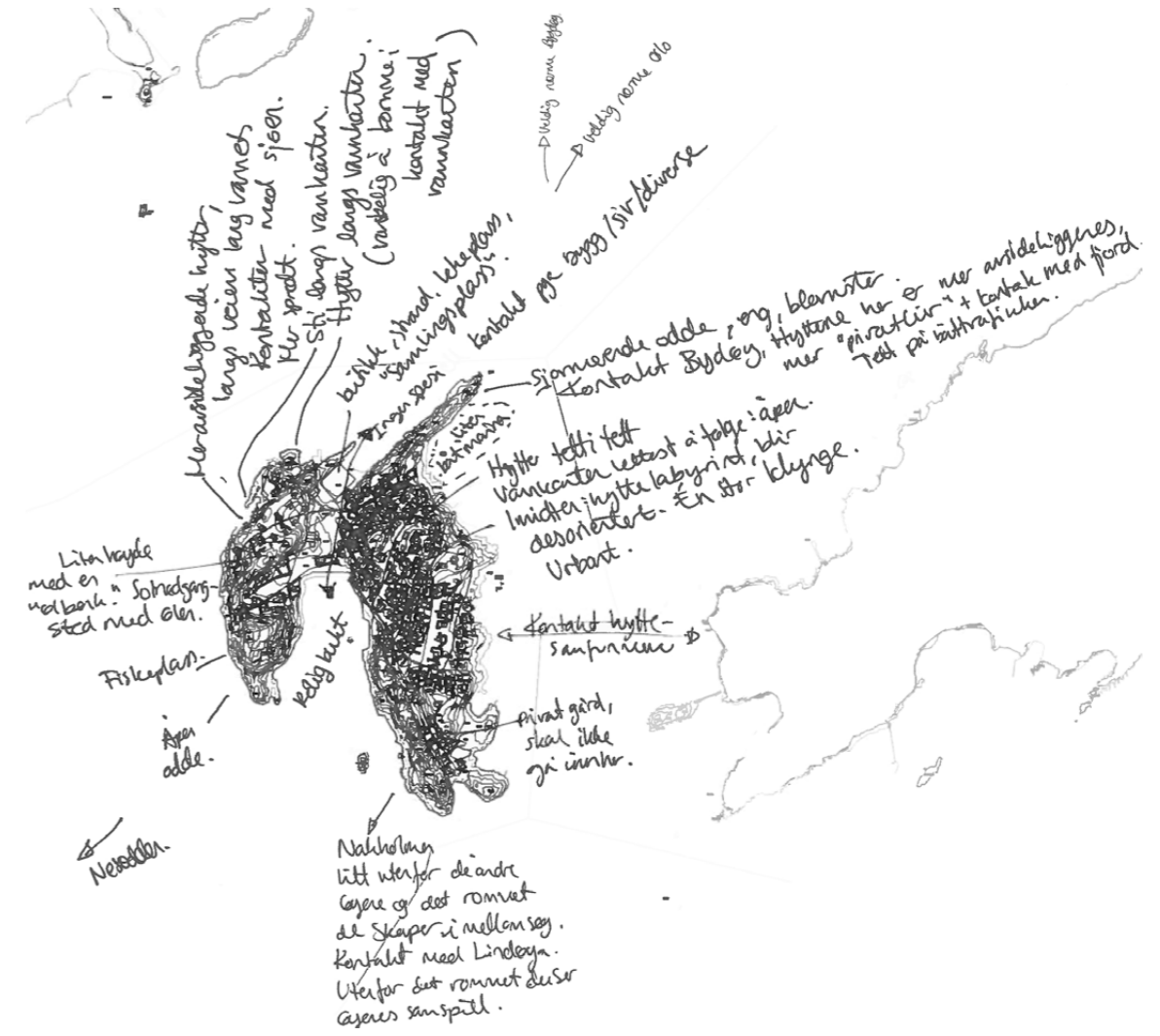
..... Første beifering

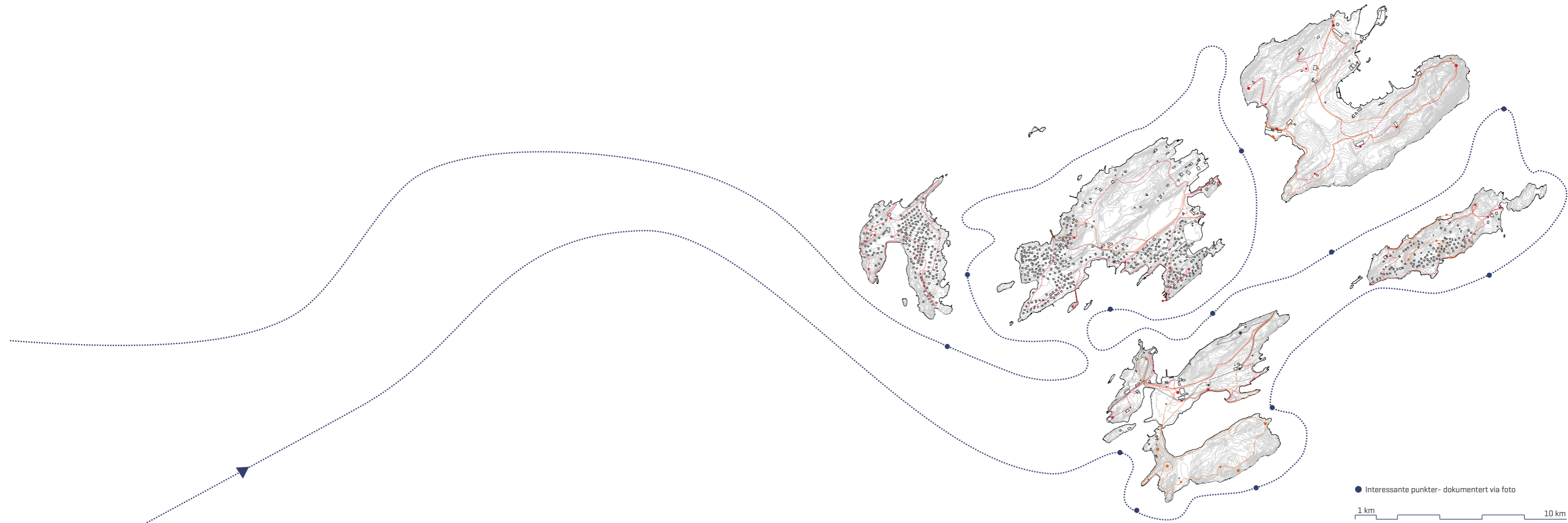

Helenes første møte med Nakholmen

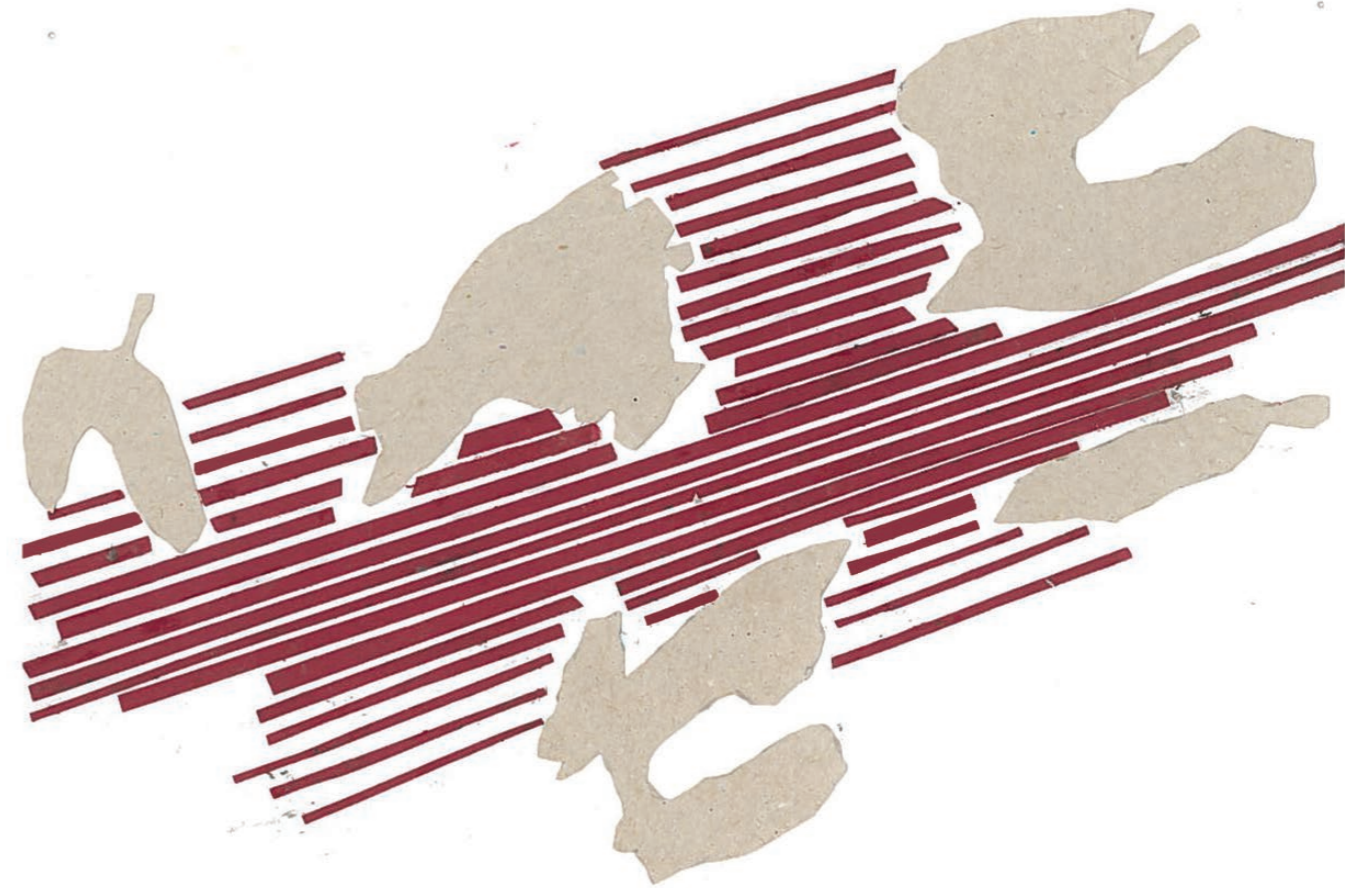
Ingrids første møte med Nakholmen

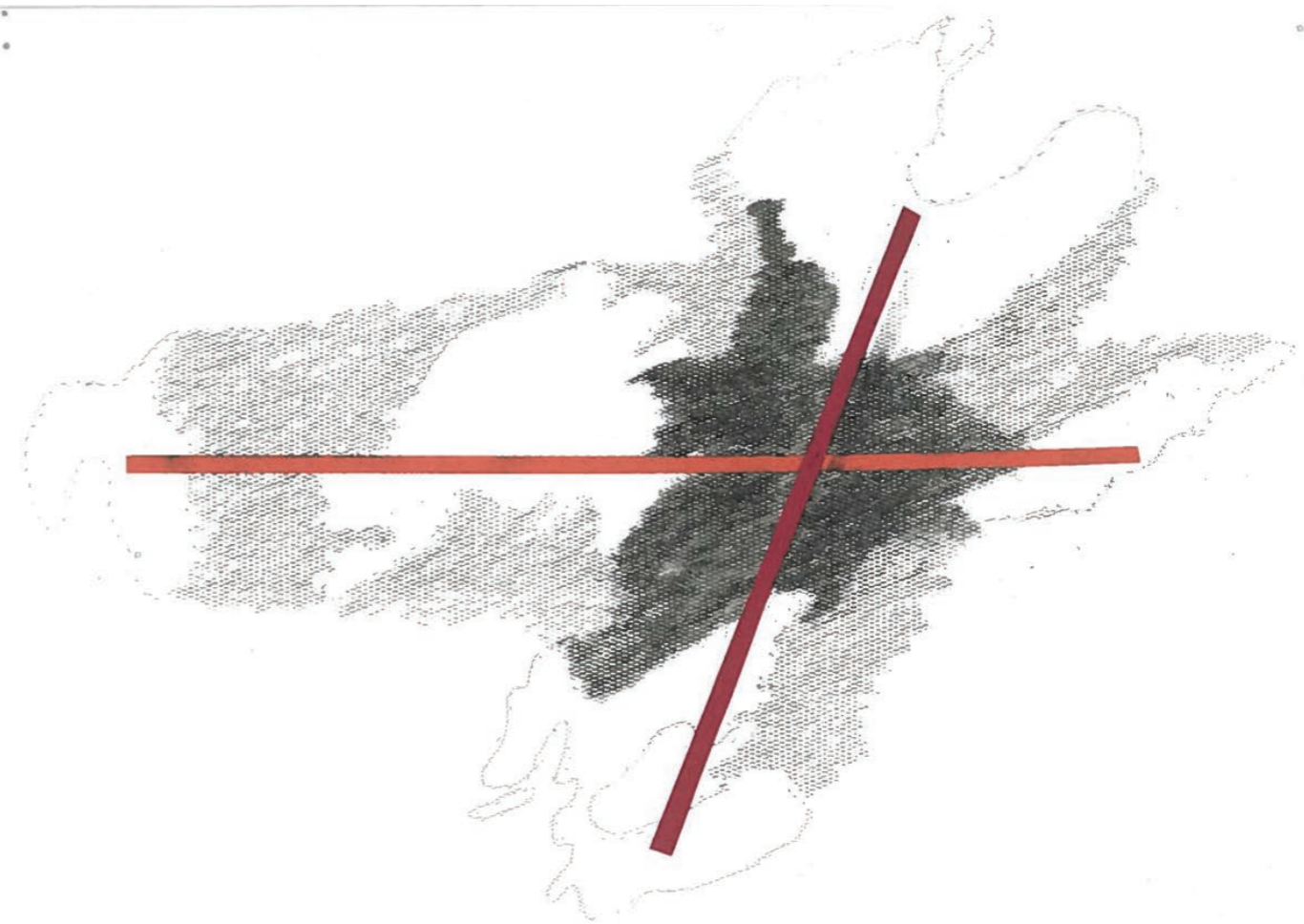

Retningen. Det samlede rommet.

Hva de har til felles: øylandskapet som en helhet.
Retningen på BErget som er så karakteristisk
for øyene i hele Oslofjorden, som stammer fra
Pandemia. Noe som gir øyene en helt spesiell
geologi og biologisk mangfold.

Karakterisere forskjellen mellom hytteøyene og kultur-øyene. Det samlende rommet.

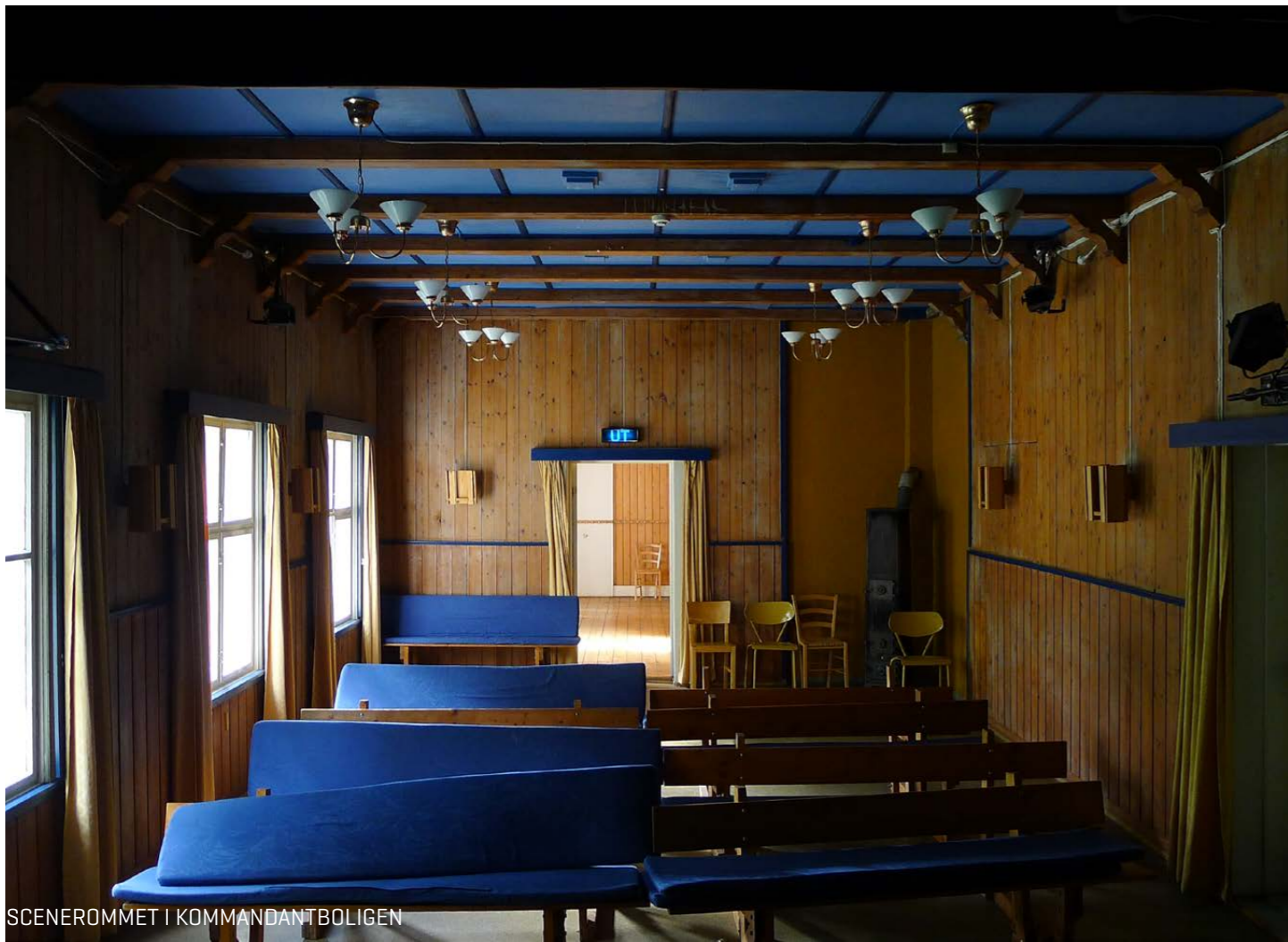
EKSITERENDE BEBYGGELSE

SPOR I DET GAMLE SJØBADET

SJØBADET

SCENEROMMET I KOMMANDANTBOLIGEN

LILLE VESTRE KRUTTHUS

TOMTEN PÅ GRESSHOLMEN

